

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sect. IV. Corollaria quædam circa causalitatem Sacramentorum: ubi
moralis hæc eorum causalitas declaratur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

physicâ, dum enim qui disponit materiam & producit unionem dicitur esse causa compositi, & illud producere & non animam, sensus est in eo genere causâ non esse causam animâ, quo est causa compositi, quamvis in alio esse possit, & dicere hic & nunc non producere animam; est solum dicere non producere in illo genere causâ, de quo ibi est sermo.

XIII.
Interdum
causa etiam
physica ali-
cujus rei ne-
gatur esse
illius causa.

Imò aliquando quod est causa physica alicujus rei, negatur esse ejus causa, & illud producere: sic lib. 2. Machabæorum cap. 7. dixit Mater Machabæorum ad filios: *Neque enim ego spiritum & animam donavi vobis, & vitam, & singulorum membra non ego ipsa compegi: sed enim mundi creator, qui formavit hominis nativitatem, &c.* & tamen illa & ipsorum membra compegit; efficiendo corporis organizationem, & vitam donavit, unionem inter corpus & animam producendo: hæc autem omnia soli Deo ascribit, quia is tantum dicitur aliquid simpliciter donare, qui cum scientiâ & libertate donat; nec enim proprie Sol nobis donat lucem, aut terra fruges, cum donum ex communi conceptu liberalitatem sonet: sic etiam gratias prævenientes dicitur Deus facere in nobis sine nobis, licet nos etiam physicè illas producamus.

XIV.
Dices: Si
Sacramenta
non produ-
cunt gratiam
physicè, sunt
sicut signa
& verba
magica.

Objicitur quintò: Si Sacramenta non causent gratiam physicè, non magis erunt causa gratiæ, quam signa & verba magica ex pacto cum dæmone inito sunt causa illorum effectuum, quæ dæmon ad illorum positionem operatur. Respondetur: Latam esse disparitatem, licet enim in hoc convenient, quòd neutra habeant influxum physicum in suum effectum, differunt tamen, tum ex parte effectus, cum illa in effectum supernaturalem tendant, hæc naturalem, tum modi tendendi, hæc enim nituntur pacto dæmonis mendaci & fallibili, illa infallibili promissione Dei, quæ nec deficit unquam, nec deficere potest.

XV.
Dices: Nisi
Sacerdos
per absolu-
tionem gra-
tiam physicè
producat,
solum Deum
penitentiam
à peccatis
solvit.

Objicies sextò: Sacerdos verè absolvit à peccatis in Sacramento Penitentiae, hoc autem fieri non potest sine aliquo concursu physico ad remissionem illam, & consequenter ad infusionem gratiæ, alioqui, non Sacerdos, sed solus Deus ad verba Sacerdotis illum à peccatis solvit. Sed contra: Si enim peccata remitterentur per condonationem extrinsecam, adhuc vera essent verba Sacerdotis, *Ego te absolvo*, & verè absolveret, sicut nunc absolvit à reatu poenæ, & tamen nihil physicè in eo producit, quem à poenâ absolvit. Respondeo ergo Sacerdotem verè peccata remittere, ad hoc tamen non est necessarium ut remissionem illam physicè producat, sed moraliter, quæ est vera operatio: unde etiam in humanis Judex verè absolvit reum, & unus homo alteri remittit injuriam absque eo quòd quidquam in illo physicè producat.

XVI.
Dices: Pa-
tres miran-
tur vim Sa-
cramentorū,
ergo innuit
ea operari
physicè.

Objicies septimò: Patres mirantur vim Sacramentorum, & quòd res ex se tam viles, ut est aqua exempli gratia, tam miros effectus operentur, ergo intelligant effectus illos physicè à Sacramento procedere. Nego consequentiam: Mirantur enim Patres Deum, Christi merita & suam omnipotentiam rebus tam infirmis adeo certâ lege annexisse, ut iis debite positis, infallibiliter conferat gratiam, quod vel inde constat, quòd Patres mirentur hanc vim præcipuè in aquâ, quam tamen supra ostendimus vix unquam posse physicè, ad gratiam in Baptismo conferendam physicè concurrere, maxime verò hic elucet Dei potentia, cum enim rebus tam vilibus ad tam

nobiles effectus utitur, ostendit se nullius operâ indigere ad quavis faciendâ, idque sive physicè res illa concurrant, sive non, sicut maxime commendatur Christi potentia, quòd tam infirmis instrumentis in mundi conversione usus sit, licet illi hominum conversionem physicè operari non sint, sed solus Deus, qui auxilia gratiæ, per quæ convertentur, in iis operabatur.

Objicies octavò: Christi humanitas miracula operabatur physicè, ergo & per Sacramenta efficit physicè gratiam, quia hæc non minus sunt actiones Christi, quam actiones physicae ab humanitate profluentes. In primis negari potest antecedens: deinde, eo concessio, negatur consequentia, disparitas est, quia Sacramenta non sunt physicae actiones Christi, sed solum morales, quare licet operationes physicè ab eo procedentes, physicè causent gratiam, non tamen sequitur operationes illius morales debere hoc modo operari, sed solum moraliter, & modo sibi proportionato.

Objicies nonò: Si nostra Sacramenta non causent gratiam physicè, sed solum moraliter, non erunt præstantiora Sacramentis Legis veteris, quæ tamen ab Apostolo vocantur egena elementa, & reprobata ob imperfectionem, & inutilitatem, ut supra vidimus, ergo debemus in ipsis statuere causalitatem physicam; ut Sacramenta illa superent. Confirmatur: Patres etiam & Concilia, Florentinum præsertim & Tridentinum simpliciter dicunt nostra Sacramenta esse perfectiora antiquis. Sed contra: Si enim Sacramenta antiqua continuerint & contulerint gratiam moraliter, & habuerint divinam promissionem hoc modo sibi infallibiliter annexam, certè non possunt censei egena elementa, cum collatio moralis gratiæ sit simpliciter collatio illius, quo pacto autem illud est egenum elementum, quod simpliciter datur hominum animas, & inutile, quod tantum donum atque est gratia, ipsis verè confert, alioqui sanguis Christi dici posset quid egenum, & passio inutilis, cum non alio modo hoc conferat passio quam moraliter.

Hoc ergo argumentum probat Sacramenta antiqua Legis gratiam non contulisse, de quo suo loco, ubi si dixerimus cum Suario, & aliis Circumcisionem contulisse gratiam, tunc assignabimus in quo nostra Sacramenta superaverint antiqua: certè Patres & Concilia in confirmatione allata videntur in hoc perfectionem nostrorum Sacramentorum præ antiquis statuere, quòd illa gratiam non conferebant, sed tantum figurabant, sic enim ait Florentinum in decreto ad Armenos: *Sacramenta nova legis multum differunt à Sacramentis legis antiquæ; hæc enim non causant gratiam, sed solum per passionem Christi dandam figurabant, nostra verò Sacramenta continent gratiam, & dignè suscipientibus eam conferunt.*

SECTIO QUARTA.

Corollaria quædam de mente S. Thomæ circa causalitatem Sacramentorum: ubi moralis hæc eorum causalitas magis declaratur.

QUÆRES primò: Quæ sit mens Divi Thomæ circa causalitatem Sacramentorum, utrum physicam an moralem in iis gratiæ causationem statuerit.

XVII.
Quæritur
Christi hu-
manitas ope-
rata fuisse
miracula
physicè, val-
de in his de-
ducitur
argumentum
ad Sa-
cramenta.

XVIII.
Dices: Si
Sacra-
menta non
producant
gratiam
physicè, non
sunt præstan-
tiora Sacra-
mentis Legis
antiquæ.

XIX.
Argumentum
suum illud
probat Sa-
cramenta
veteris Le-
gis, non con-
tinuisse, &
consequentia
non contin-
uisse gra-
tiam.

I.
Afferit S.
Thomæ Sa-
cramenta
statuerit.

non physice, sed moraliter causare gratiam.

statuerit. Dicendum Sancti Thomae sententiam esse Sacramenta solum causare gratiam moraliter, quam proinde opinione multi ex ipsius discipulis amplectuntur, ut Melchior Cano, Martinus Ledesma, & Franciscus Victoria apud Vasquez hic, disp. 132. cap. 5. num. 74.

II. *Ex modo doctus S. Thomae Sacramenta nostra concurrere ad gratiam, sicut vox hominis concurrat ad actum intellectus in audiente.*

Hanc verò esse mentem Divi Thomae ostenditur primò ex quaestione 62. art. 4. ad primum, ubi ait eo modo Sacramenta concurrere ad gratiam, quo vox hominis concurrat ad actum intellectus in audiente producendum, vocem autem certum est ad actum illum non concurrere physice cum producendo, cum sit quid spirituale, vox autem materiale quiddam & corporeum. Deinde vox non movet nisi per significativam, ut supra diximus, significatio autem non est quid physicum, sed morale, nempe impositio hominum, ac proinde non potest quidquam physice producere.

III. *Aliis etiam in locis hoc idem tradit sanctus Doctor.*

Secundò idem constat ex quaestione 60. art. 1. ad primum, ubi ait Sacramenta esse in ratione signi, nec importare causalitatem, certum autem videtur eum hic solum loqui de causalitate physica, quam dicit Sacramenta non denotare, tum quia adfert exemplum medicinae, & dicit Sacramenta non causare sanitatem sicut medicina causat sanitatem. Non tamen excludit S. Thomas causalitatem moralem, cum essentiam Sacramenti simpliciter dicti in hoc constituat, quòd causet gratiam: & quaestione 62. art. 1. corp. sic habet: *Respondeo dicendum, quòd necesse est dicere Sacramenta nova legis per aliquem modum gratiam causare: cum ergo secundum ipsum non causent physice, sicut medicina, debent causare moraliter.* Deinde quaestione 64. art. 1. ait solum Deum esse causam principalem immediatè producentem effectum Sacramenti, quia solus Deus est immediatè in animà, nihil autem agere potest in distant; hac autem ratio eodem modo probat de instrumentali causà, praesertim cum instrumentum communiter immediatè coniungatur cum effectu, quàm causa principalis, ut patet in omnibus instrumentis artis. Nec ullibi reperitur à Sancto Thomae Sacramenta physice & immediatè concurrere ad gratiam, aut effectum ullum sacramentalem.

IV. *Varia obijciuntur ex S. Thomae, quibus asserere videtur Sacramenta plus quam moraliter producere gratiam.*

Dices: Sanctus Thomas quaestione 62. art. 1. corp. ait Sacramenta operari & conferre gratiam hominibus, & non solum Deum ad eorum praesentiam gratiam producere & infundere. Confirmatur: Eodem loco rejicit Sanctus Doctor exemplum denarii plumbei, per quod aliqui applicabant modum, quo Sacramenta conferunt gratiam: Item non probat exempla, quibus ad idem explicandum utitur S. Bernardus Sermone de Cena Domini ante medium, nempe sicut investitur Canonicus per librum, Abbas per baculum, Episcopus per anulum, sic divisiones gratiarum diversas esse traditas Sacramentis.

V. *Resp. in illis locis solum asserere S. Thomae Sacramenta vere operari.*

Respondetur, nos non asserere Sacramenta non operari, & gratiam non producere, imò conclusio nostra est directè contraria, dicimus enim operari moraliter esse verè operari, ut supra ostensum est sectione praecedente. Ad confirmationem dico Sanctum Thomae ideo rejicere exempla de libro, baculo, & annulo, ut patet ex contextu, quia sunt mera signa collationis illius officii, vel dignitatis jam collatae, non quae ab ipsa conferuntur, ut contingit in Sacramentis respectu gratiae. Exemplum verò denarii plumbei ideo rejicit, quia inquit non confert jus ad

pecuniam, vel aliud quidpiam recipiendum, sed est tantum signum hominem habere aliunde jus ad illam pecuniam, nempe ex ordinatione vel promissione Regis: Sacramenta autem non supponunt aliunde jus habitum, sed illud conferunt, nihil autem horum arguit causalitatem physicam, cum fieri omnia possint per morale.

Secundò obijcitur id quod dicit S. Thomas quaest. 62. art. 4. ubi asserere videtur concursum physicum in Sacramentis. Sed cum ibi compararet efficientiam Sacramentorum causalitati vocis, vox autem iussuere physice in actum intellectus nequeat, praesertim cum secundum praecipuam rationem, per quam movet, nempe ut significativa est, sit quid morale, ut vidimus, clarum videtur Sanctum Thomae non aliam in Sacramentis ponere causalitatem respectu gratiae, quàm moralem. Quando verò S. Thomas dicit Sacramenta esse causas instrumentales gratiae, solum vult praerquiri tanquam quid movens Deum causam principalem ad effectum illum producendum, & haec est instrumentalis virtus praevia, quam in Sacramentis requirit ad gratiae collationem.

Quares secundò: In quo sita sit haec moralis causalitas Sacramentorum. Respondeo cum Patre Coninck quaest. 62. art. 4. num. 131. & aliis, in hoc consistere, quòd Sacramentum ritè susceptum det homini titulum quendam ad gratiam recipiendam, ita ut hujus signi intuitu debeatur, esto aliàs omnino esset indebita. Unde sicut posito in materia calore per octo, & reliquis dispositionibus ad ignem, materia illa habet jus physicum ad formam ignis, & Deus à dispositionibus illis determinatur ad formam ignis in eà producendum, ita hic à positione Sacramenti determinatur Deus ad gratiam, vel primò producendam in Sacramentis mortuorum, vel augendam in vivorum.

Jure ergo optimo rejicit Sanctus Thomas exemplum plumbei, hoc enim non dat jus ad pecuniam, sed solum significat hominem aliunde habere jus ad pecuniam illam recipiendam, sicque ad summum est quaedam significatio tituli, & juris aliunde habiti, & veluti applicatio, sicut ignis habet virtutem producendi calorem vel ignem, debet tamen applicari passo, quae applicatio non est virtus ignis, sed merè quaedam conditio.

Notandum itaque, sicut in physicis quaedam sunt causae, utpote à quibus procedit actio, quaedam conditiones, à quibus non procedit, ut est approximatio causae: ita etiam in moralibus quaedam sunt conditiones, quamvis non tam clare hic cernatur discrimen inter causam & conditionem, cum neutra concurrat physice. Illud ergo in moralibus est causa, quod movet ad effectum ponendum, illud conditio, sicut in physicis, quod est circumstantia requisita per modum cujusdam applicationis illius motivi. Exempli gratia, praecipit Petrus Paulo famulo suo ut quoties audit horologium, ad ipsum accedat, vel eleemosynam det pauperi, id quod movet Paulum ut ad herum accedat, vel det eleemosynam, est praecipitum Petri, sonus autem horologii est tantum conditio, seu applicatio illius praecipitum, sicut approximatio est applicatio ignis, & tantum conditio ut agat, tota autem combustio procedit ab igne.

Sacramenta ergo non sunt merè conditiones supponentes aliunde in Deo motivum ad conferendam

VI. *Obijcitur alius D. Thomae locus ad concursum physicum Sacramentorum adstruendum.*

VII. *Declaratur in quo haec moralis Sacramentorum causalitas consistat.*

VIII. *Plumbetum non dat jus ad pecuniam recipiendam, sed est tantum signum juris aliunde habiti.*

IX. *Ut in physicis, ita etiam in moralibus quaedam sunt causae, quaedam conditiones.*

X. *Sacramenta*

non sunt tā-
m condi-
tiones, nec
supponunt,
sed sunt mo-
tivum ad
conferendam
gratiam.

rendam gratiam, sed sunt illud quod primò mo-
vet Deum ad gratiæ collationem. Sunt verò
Sacramenta causæ morales instrumentales, tum
quia instrumenta Christi, qui per sua merita est
causa moralis principalis, ut supra vidimus ex
Tridentino sess. 6. cap. 7. tum quia sicut prorex
est substitutum & instrumentum quoddam, quo
Rex in administratione Reipublicæ utitur, ita
Sacerdos vel alius minister Sacramenti se habet
respectu Christi, unde etiam sicut Sacerdos ipse,
ita omnia, quibus in hoc ministerio utitur, sunt
instrumenta respectu ejusdem Christi.

XI.
Quo tempore
Sacramen-
ta conferant
gratiam.

Quæres tertio: Quo tempore Sacramenta
conferant gratiam? Sermo est quando cum de-
bita dispositione suscipiuntur, quo enim tem-
pore Sacramenta fide suscepta gratiam conferant,
dicitur postea. Sermo etiam est de sola gratiâ
habituali, gratiæ siquidem actuales, seu auxilia
peculiariora ex vi Sacramentorum collata, non ita-
tim semper dantur quando Sacramentum susci-
pitur, licet suscipiens tunc non ponat obicem,
sed postea tempore opportuno conferuntur, ut
per Sacramentum Confirmationis datur postea
confirmatio auxilium speciale ad confitendam fi-
dem quando datur occasio, & idem est de Sacra-
mento Ordinis, Matrimonii, &c. quando autem
Sacramenta suscipiuntur, conferuntur solum jus ad
tale auxilium debito tempore obtinendum. Cha-
racter verò in Baptismo, Confirmatione, &
Ordine tunc imprimitur, quando Sacramentum
conferuntur.

XII.
Quo sensu
dicat Conci-
lium Triden-
tinum homi-
nes interdū
justificari
per votum
Sacramenti.

Sermo itaque est de gratiâ habituali, de quâ
affirmant aliqui apud Suarez disp. 8. sect. 1. &
Coninck quaest. 62. art. 1. dub. 4. Sacramenta
antequam sint, conferre subinde gratiam, quod
nimis Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 4.
& alibi dicat homines nonnunquam justificari per
votum Sacramenti. Sed mens Concilii tantum
est, gratiam tunc dari ex opere operantis intuitu
actus alicujus boni, quem vocat Concilium vo-
tum Sacramenti. Si autem tunc Sacramentum
gratiam conferret, sufficeret sola atritio, hæc
enim est dispositio sufficiens. Contritio verò ita
causat gratiam, ut eam causet sive Sacramentum
sequeretur, sive non, ergo non confert eam tunc
Sacramentum.

XIII.
Obiic. Passio
Christi gra-
tiam contu-
lit antiquâ
esset, ergo
idem passio-
ne possunt
Sacramen-
ta.

Dices: Passio Christi contulit gratiam antiquis
Patribus, antequam esset, quidni ergo idem di-
cemus de Sacramentis, præsertim nos, qui so-
lum in iis ponimus causalitatem moralem. Res-
pondetur, hoc argumentum probare, potuisse
Christum hoc instituisse, nempe ut intuitu Sacra-
menti nondum positi, sed solum postea ponendi
daretur gratia, defacto tamen non habemus fun-
damentum dicendi ita esse, cum solum ratione
Sacramenti positi gratia promittatur. Aliud ve-
rò est de passione Christi, quia ex ordinatione
Dei, Christus solus eam subire debebat pro om-
nium hominum salute, ac proinde etiam præce-
dentibus prodesse debuit, at Sacramenta insti-
tuta sunt ut sumantur à singulis, & ut non aliis,
quàm suscipientibus profint.

XIV.
Et instanti
conferri Sa-
cramentum
gratiam,
quo verum
est dicere
Sacramen-
tum esse co-
pletum.

Existimo itaque cum Suariorum disp. 8. sect. 2.
& Ultimus ergo, Coninck quaest. 62. art. 1. dub. 4.
num. 62. & aliis, Sacramentum conferre gra-
tiam eo instanti, in quo jam verè dici potest esse
consummatum & completum. Ratio est, quia
à Theologis communiter dicitur dari gratiam in-
tuitu Sacramenti positi, Sacramentum autem non
est positum aut perfectum ante illud instans, si-
cut si Deus decrevisset dare aliquid ubi talis hora

est completa aut perfecta, in ultimo instanti il-
lius horæ dare illud deberet. Quamvis etiam Sa-
cramenta, quæ in actione consistunt, sint entia
successiva, non tamen sunt sicut aliæ res succes-
sivæ, quæ essentialiter sunt tales, ut motus & tem-
pus, tempus enim tunc solum dicitur esse, quan-
do aliquid illius est positum, & aliquid tunc po-
nendum: aliter autem se res habet in Sacramen-
to, hoc enim quamdiu aliquid illius est ponend-
um, nondum est, ubi verò omnia requisita tam
ex parte materiæ, quàm formæ sunt posita, Sa-
cramentum est, & confert effectum: quod etiam
de illis mensuris motus, quæ terminum involvunt,
quales sunt hora, dies, annus, &c. verum est.

Dices: Entia successiva non incipiunt per pri-
mum sui esse juxta Philosophos, ergo non potest
poni Sacramentum in instanti, ut nos asserimus.
Respondeo, res successivas in opere completo
seu perfecto posse incipere per primum sui esse,
sicut de horâ diximus, licet enim ponatur & fluat
successivè, terminatur tamen & completur in in-
stanti. Quando ergo tantum aquæ in Baptismo
contigit corpus, ut censeatur illud ablucere, &
ultima illa syllaba ita pronuntiata est, ut sufficiat
ad significationem, conferuntur gratia, etiam si pos-
tea adhuc perseveret infusio aquæ & syllabæ illius
prolatio, omnis enim ulterior infusio & pronun-
ciatio perinde se habet atque si non esset.

XV.
Obiic. Entia
successiva
non incipiunt
per primum
sui esse.

SECTIO QUINTA.

Alia quædam inquiruntur circa causalitatem Sacramentorum.

Quæres quarto, quem effectum conferant
Sacramenta? In primis omnia causant gra-
tiam habitualem simul cum habitibus infusis cha-
ritatis, & aliarum virtutum supernaturalium in
animabus ritè suscipientium, seu non ponentium
obicem: ita Theologi omnes, & ex ipsâ defini-
tione Sacramenti constat, nempe quod sit signum
sensibile, ad nostram justificationem institutum.
Deinde definitur hoc in Florentino, in decreto
ad Armenos, ubi dicuntur novæ legis Sacramen-
ta, & continere gratiam, & dignè suscipientibus
conferre. Idem habetur in Tridentino sessio-
ne 7. can. 6. 7. & 8.

I.
Sacramenta
omnia gra-
tiam & vir-
tutes infusas
conferunt
dignè ea sus-
cipientibus.

Deinde tria Sacramenta Baptismus scilicet,
Confirmatio, & Ordo animæ characterem im-
primunt indelebilem: ita Florentinum citatum,
& Tridentinum sess. 7. can. 9. & sess. 23. can. 4.
qua de causâ iterari non possunt, ut ibidem tra-
ditur.

II.
Baptismus,
Confirmatio,
& Ordo
imprimunt
characterem.

Præter hæc verò, singula Sacramenta confe-
runt gratiam quandam, quæ sacramentalis dicitur,
estque unicuique propria, ut declarat Flo-
rentinum in decreto Eugenii: sicut enim Sacra-
menta in se sunt diversa, ita & ad diversos fines
instituantur, & consequenter diversam gratiam
conferunt ad peculiarem finem, ad quem insti-
tuuntur Sacramenta, conducentem, quid verò
sit hæc gratia dubitant Auctores.

III.
Singula in-
super Sacra-
menta con-
ferunt pecu-
liarem quâ-
dam gratiam
quæ Sacra-
mentaliter ap-
pellatur.

Quidam asserunt gratiam sacramentalem esse
habitum quandam peculiarem, intuitu cujusque
Sacramenti infusum. Verius tamen est quod as-
serit Suarez hic, disp. 7. sect. 3. Coninck art. 2.
& alii, gratiam sacramentalem non consistere in
aliquo habituali, sed in specialibus quibusdam,
& abundantioribus auxiliis actualibus, intuitu
Sacramen-

IV.
Quidnam
sit hæc gra-
tia Sacra-
mentaliter.